

dr hab. Krzysztof Grajewski, prof. UG
Katedra Prawa Konstytucyjnego
i Instytucji Politycznych
UNIWERSYTET GDAŃSKI

Rotmanka, 28 lipca 2025 r.

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania Panu Doktorowi Łukaszowi Czarneckiemu stopnia doktora habilitowanego

1. W związku z powołaniem na funkcję recenzenta przez Radę Doskonałości Naukowej (pismo Rady Doskonałości Naukowej z dnia 9 kwietnia 2025 r., DRKN.Z5.400.12.2025) oraz w skład komisji habilitacyjnej (uchwała nr RDNP/2/2025 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 16 kwietnia 2025 r.) w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek dra Łukasza Czarneckiego (dalej także: Habilitant) poniżej przedstawiam recenzję w zakresie spełniania przez wnioskodawcę określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (jednolity tekst: Dz. U. z 2024 r., poz. 1571 ze zm.).

2. Zgodnie z art. 219 przywołanej ustawy, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która m.in.:

- 1) posiada stopień doktora (ust. 1 pkt 1);
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym m.in. co najmniej:
 - a) jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy (ust. 1 pkt 2 lit. a), lub
 - b) jeden cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku

opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b (ust. 1 pkt 2 lit. b), lub

c) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne (ust. 1 pkt 2 lit. c);

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (ust. 1 pkt 3).

3. Jeśli chodzi wymóg sformułowany w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy, to trzeba stwierdzić, że Habilitant spełnia go z nawiązką. W 2019 roku uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, broniąc rozprawy doktorskiej *Fenomen prezydencjalizmu meksykańskiego w kontekście transformacji ekonomicznej i politycznej 1980-2015*, której promotorem był prof. Marian Grzybowski. Ponadto Pan dr Łukasz Czarnecki od 2012 r. jest doktorem nauk politycznych i społecznych (Narodowy Autonomiczny Uniwersytet Meksyku, *Las concepciones oficiales de la pobreza en México y Polonia*, promotor: dr José Luis Velasco Cruz), a od 2015 r. jest także doktorem socjologii (Uniwersytet w Strasburgu, *Configuration du pouvoir et reproduction de la pauvreté et des inégalités dans quatre États mexicains: Chiapas, Veracruz, Yucatan et District Fédéral*, promotor: prof. Roland Pfefferkorn).

W tym miejscu warto dodać, że dr Łukasz Czarnecki uzyskał również trzykrotnie tytuł zawodowy magistra. W 2004 r. został magistrem stosunków międzynarodowych (Uniwersytet Jagielloński), w 2005 r. – magistrem zarządzania europejskiego (Uniwersytet w Orleanie, Francja), a w 2007 r. – magistrem prawa (ponownie Uniwersytet Jagielloński).

Z dokumentacji przedstawionej w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nie wynika, by kiedykolwiek w przeszłości Habilitant ubiegał się o nadanie tego stopnia naukowego.

4. Habilitant od 2020 r. jest zatrudniony na stanowisku profesora uczelni w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (poprzednia nazwa: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej) w Katedrze Kryminalistyki i Prawa Międzynarodowego w Instytucie Prawa, Ekonomii i

Administracji. W latach 2020-2021 był zatrudniony jako profesor w Uniwersytecie Iberoamerykańskim (Campeche, Meksyk), w latach 2018-2019 – w Narodowym Autonomicznym Uniwersytecie Meksyku w ramach Uniwersyteckiego Programu Studiów nad Azją i Afryką w charakterze pracownika naukowego, a w latach 2015-2017 w tej samej uczelni jako profesor nadzwyczajny. Ponadto habilitant odbył studia postdoktoranckie w Narodowym Autonomicznym Uniwersytecie Meksyku w latach 2013-2015.

Nie ulega wątpliwości, że wskazane liczne związki z nauką iberoamerykańską (w tym miejsca zatrudnienia) musiały w naturalny sposób wpłynąć na zainteresowania naukowe Habilitanta, co dostatecznie udowadnia nie tylko monografia habilitacyjna, ale także znaczna część zbioru pozostałych publikacji dra Ł. Czarneckiego. Nie tylko publikowany m.in. w jęz. angielskim i hiszpańskim dorobek naukowy (zob. niżej, pkt 6-7 niniejszej recenzji), ale również aktywność Habilitanta przejawiająca się w licznych wystąpieniach na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych wskazują na **spełnianie przez dra Ł. Czarneckiego również warunku określonego w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce**. Habilitant ponad trzydzieści pięć razy (w tym, po uzyskaniu doktoratu – pięć razy) występował na tego typu wydarzeniach naukowych m.in. w Meksyku, Peru, Chinach, Wietnamie czy w Polsce. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora był też organizatorem panelu dyskusyjnego dotyczącego transformacji prawa rodzinnego w czasie XX Światowego Kongresu Socjologicznego (Melbourne, Australia, 2023 r.). W latach 2023-2024 odbył pięć zagranicznych staży naukowych m.in. w USA (University of California), Japonii (University of Tokyo) i Hiszpanii (Instituto Internacional de Sociologia Juridica de Oñati). Od 2021 r. dr Łukasz Czarnecki jest członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Oñati Socio-Legal Series” (ISSN: 2079-5971). W ostatnich latach uczestniczył też w kilku projektach finansowanych ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (*Przemiany ustrojowe w państwach demokratycznych współczesnego świata*, 0090//DLG/2019/10, konkurs „Dialog”), Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości, a także dofinansowanego przez Rektora UKEN.

5. Na podstawie w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Habilitant przedłożył w niniejszym postępowaniu określoną w lit. a

przywołanego przepisu monografię naukową *Prawo Indias a współczesny konstytucjonalizm postkolonialny*, ISBN 978-83-8368-205-1, wydaną przez Wydawnictwo Księgarnia Akademicka w 2024 r. Wskazane wydawnictwo znajduje się w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanyymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Wybór tematu monografii habilitacyjnej należy ocenić pozytywnie. W polskiej literaturze prawniczej dotychczas nie przedstawiono kompleksowej analizy tego zagadnienia. Przyjęte założenia polegające na analizie kształtowania się prawa *Indias* (perspektywa historyczna), która następnie miałaby stanowić punkt odniesienia do zbadania ewolucji współczesnego konstytucjonalizmu państw postkolonialnych w ujęciu porównawczym jest nie tylko interesująca, oryginalna, ale wręcz wydaje się najlepszym możliwym sposobem takiego ukształtowania treści monografii, która będzie dokładnie odpowiadała zagadnieniu sformułowanemu w jej tytule. Tytuł przecież sugeruje, że to, co nazywamy prawem *Indias*, w jakiś sposób oddziałuje na współczesny konstytucjonalizm państw postkolonialnych.

Już na samym początku *Wstępu* Autor stwierdza, że celem rozprawy habilitacyjnej „jest eksplikacja kształtowania się prawa *Indias*, które przez ponad trzy stulecia stało się prawem na kolonizowanych obszarach (...) obu Ameryk i Azji”. Następnie Habilitant dodaje, że przedstawi również analizę „z perspektywy współczesnego konstytucjonalizmu ustrojów” wybranych państw Ameryki Łacińskiej oraz Filipin i Timoru Wschodniego, a ponadto osobnym rozważaniom zostanie poddany konstytucjonalizm Chin (s. 9). Już w tych wstępnych założeniach widać pewną niekonsekwencję. Sam Autor w dalszej części opracowania stwierdza bowiem, że prawo chińskie nie jest prawem postkolonialnym (s. 139), a oparte jest na dorobku myśli konfucjanistów, a w szczególności na idei harmonijnego społeczeństwa (s. 142). Ponadto, po analizie współczesnych zmian w prawie chińskim (głównie w zakresie prawa cywilnego), Habilitant stwierdza, że współczesne prawo chińskie „jest odzwierciedleniem mozaiki wpływów wielu kultur prawnych. Znajdujemy [w nim – przypis K.G.] wpływ porządków prawnych Niemiec, Francji i Stanów Zjednoczonych. Chiny stawiają na to, by wdrażać do porządku narodowego najlepsze rozwiązania prawne współczesnego świata” (s. 149). Powstaje zatem

pytanie czy te, skądinąd interesujące, rozważania na temat porządku prawnego ChRL rzeczywiście powinny znaleźć się w monografii, której główną osią tematyczną ma być prawo *Indias*. To pytanie jest tym bardziej zasadne, że trudno jest sytuację Chin, nawet w XVIII i XIX wieku, a więc w tym czasie gdy w tym kraju zaczęły funkcjonować np. misje handlowe z krajów europejskich, czy miały miejsce tzw. wojny opiumowe, porównywać do obszarów kolonizowanych choćby w obu Amerykach. Te uwagi nie oznaczają jednak, że krótkie rozważania dotyczące Chin (s. 139- 150) nie są interesujące, choć należy zauważyć, że brakuje w nich choćby wzmianki, że współczesne państwo chińskie to jednak wciąż państwo co najmniej autorytarne z wyraźnie przewidzianą w art. 1 Konstytucji ChRL przewodnią rolą partii komunistycznej. Tego typu zasadnicze rozstrzygnięcie konstytucyjne nie sugeruje raczej systematycznego wdrażania ogółu rozwiązań właściwych dla państw demokratycznego Zachodu, ich źródeł – przynajmniej w sferze ustrojowej – należy jednak poszukiwać w rewolucji bolszewickiej i konstytucjach sowieckich. Być może przemilczenie tej istotnej kwestii jest powodem istotnych różnic we fragmentach pracy poświęconych z jednej strony Chinom, a z drugiej – Filipinom i Timorowi Wschodniemu. O ile bowiem rozważania dotyczące konstytucjonalizmu Filipin i Timoru w znacznej części koncentrują się na rozwiązaniach ustrojowych m.in. dotyczących struktury organów państwowych (np. s. 154-156 w przypadku Filipin i s. 156-158 w odniesieniu do Timoru Wschodniego), o tyle – w odniesieniu do czasów współczesnych – w przypadku Chin dużo uwagi Habilitant poświęca nowej kodyfikacji cywilnej (s. 149-150), choć oczywiście nie można nie zauważyć też rozważań dotyczących zmian w postrzeganiu praw człowieka. W tej sferze szczególnie interesujące jest orzeczenie *Sun Zhigang Case*, które z jednej strony pokazuje właśnie transformację w zakresie praw człowieka, ale z drugiej strony, jak słusznie konkluduje Autor rozprawy, argumentacja w tej sprawie nie była oparta na zarzucie naruszenia praw człowieka, jak to miałoby miejsce w zachodniej kulturze prawnej, ale na niekonstytucyjności działania instytucji państwowej.

Wracając do *Wstępu*, trzeba dodać, że Habilitant przedstawił w nim metody badawcze, które miały być zastosowane w dysertacji. Wymienione zostały następujące metody: a) formalno-dogmatyczna, która ma być zastosowana nie tylko do badania współczesnych aktów prawnych, ale także

źródeł prawa *Indias*, b) metoda prawno-porównawcza, która – jak się wydaje – powinna stanowić jedną z głównych metod stosowanych w pracy, skoro jest ona pisana z perspektywy porównawczej; c) metoda historyczno-opisowa. Jak się wydaje, wybór tych metod jest właściwy ze względu na tematykę monografii habilitacyjnej. Odrębną sprawą jest zastosowanie tych metod w pracy. Monografia miała być pracą prawniczą, w której zostanie zbadane oddziaływanie prawa *Indias* na współczesny konstytucjonalizm postkolonialny. We *Wstępie* padają zapowiedzi, że oprócz współczesnych regulacji prawnych, także unormowania prawa *Indias* zostaną poddane analizie przy pomocy metod dogmatycznych (s. 14). Tymczasem obszernie fragmenty dysertacji odnoszące się do regulacji prawa *Indias* są w rzeczywistości raczej wypowiedziami historyka, a nie prawnika. To, z jednej strony, nie jest niczym zaskakującym, skoro mowa jest o prawie już nieobowiązującym, z drugiej jednak strony budzi pewien niedosyt ze względu na rudymencję tej analizy. Przykładem może być rozdział 3 w części pierwszej, zatytułowany *Prawo Indias sensu stricto* (s. 85-103), w tym najbardziej punkt poświęcony instytucjom prawa *Indias*. W tym punkcie czytelnik spodziewa się, po uprzednim przeczytaniu ponad 80 stron monografii, dokładnego scharakteryzowania tego, czym – od strony merytorycznej – jest prawo *Indias* (źródła prawa *Indias* zostały omówione już wcześniej, zob. s. 81-84). Tymczasem jest to liczący ok. 18 stron druku opis funkcji i kompetencji poszczególnych rodzajów urzędów, takich jak Urząd do spraw Umów, Królewski Urząd Skarbu, Królewska i Najwyższa Rada, Wicekról itp. Chciałbym być dobrze zrozumiany: krytyce nie podlega fakt prezentacji tego typu informacji. One są wręcz niezbędne, choć całościowe przedstawienie, choćby w skrócie, tego porządku prawnego wymagałoby też choćby krótkiego wyводу na temat praktyki stosowania prawa *Indias*, a także – w niezbędnym zakresie – rozwiązań prawnych np. na gruncie prawa cywilnego, handlowego, podatkowego itp., gdy tymczasem tego typu zagadnienia są traktowane nawet nie jako drugorzędne, ale trzeciorzędne. Krytycznie odnoszę się też do tego, że wspomniane zagadnienia zostały przedstawiane głównie na podstawie literatury przedmiotu, a nie źródeł. Trudno więc mówić o metodzie dogmatycznej, jako głównej metodzie egzegezy historycznych aktów normatywnych. Tezę tę potwierdza wykaz aktów prawnych zamieszczony w *Bibliografii*. Wykazano w nim tylko osiem źródeł prawa z XV i XVI wieku, w tym trzy bulle i testament

królowej Izabeli. Tymczasem, jak podaje Autor chociażby na s. 82, *La Copulata* była zbiorem zawierającym przepisy od odkrycia Ameryki do roku 1570, i zawierała ponad 700 zbiorów podzielonych merytorycznie, w ramach których zorganizowano 9.170 ustaw znajdujących się w księgach Rady Indii.

We *Wstępie* dr Ł. Czarnecki formułuje ponadto główną hipotezę dysertacji, którą jest stwierdzenie, że bez zrozumienia głębokich zmian prawa *Indias*, będącego dorobkiem kolonialnej przeszłości, nie jest możliwa analiza współczesnych ustrojów postkolonialnych. W celu udowodnienia głównej hipotezy formułuje cztery hipotezy częściowe (wtórne) o następującej treści: a) kształtowanie się prawa *Indias* było procesem skomplikowanym, a dominującą rolę odgrywała w tym procesie doktryna Szkoły Salamanki, b) źródła prawa *Indias* były hierarchicznie skodyfikowane, c) wpływ prawa *Indias* na współczesny konstytucjonalizm postkolonialny ulega transformacji i w różnym stopniu oddziałuje na analizowane państwa, d) spuścizna relacji centrum-peryferia ma olbrzymie znaczenie dla formowania się współczesnego konstytucjonalizmu postkolonialnego.

Tak sformułowana hipoteza (wraz z hipotezami częściowymi) uzasadnia podział monografii na dwie części, w których pierwsza, poświęcona prawu *Indias*, ma być – z oczywistych względów – częścią historyczno-prawną, a druga – analizą konstytucjonalizmu postkolonialnego w kontekście prawa *Indias*. Każda z tych części jest podzielona na trzy rozdziały, choć należy zaznaczyć, że w spisie treści Habilitant nie używa nazw jednostek redakcyjnych, na które podzielono obie części, jak również nie można w nim znaleźć nazw jednostek redakcyjnych niższego rzędu, co czyni strukturę pracy nieco nieczytelną. Sam pięciostopniowy podział na jednostki redakcyjne należy też uznać za zbyt rozbudowany, na co wskazuje choćby fakt, że jednostki najniższego rzędu to często 1-2 strony w druku.

W części pierwszej, zatytułowanej *Prawo Indias*, w rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Spotkanie dwóch światów*, przedstawiono cywilizacje prekolumbijskie, oraz – skrótowo – Imperium Kastylii i Aragonii wraz z problematyką podziału wpływów w procesie kolonizacji. Rozdział drugi (*Szkoła Salamanki, czyli maksymalna synteza prawa i moralności*) jest poświęcony dorobkowi tej szkoły, a w rozdziale trzecim (*Prawo Indias sensu stricto*) jest analizowana problematyka źródeł prawa *Indias* i instytucje metropolii. W części

drugiej, zatytułowanej *Konstytucjonalizm postkolonialny*, pierwszy rozdział (*Konstytucjonalizm nowożytny*) zawiera analizę istotnych wydarzeń historycznych wpływających na współczesne rozwiązania konstytucyjne (np. rewolucja angielska, amerykańska czy francuska). Rozdziały drugi (*Transformacja prawa w Azji*) i trzeci (*Konstytucjonalizm Ameryki Łacińskiej i Karaibów*) w założeniu mają być poświęcone analizie współczesnych rozwiązań postkolonialnych w wybranych państwach kontynentu azjatyckiego i amerykańskiego.

Każda z części książki ma objętość nieco mniejszą niż sto stron, i każda z nich, jak już wskazano, jest podzielona na trzy rozdziały. Na etapie analizy spisu treści tę równowagę pomiędzy dwiema częściami monografii należy ocenić pozytywnie. Niestety gorzej wygląda realizacja przyjętej koncepcji. Po gruntownej analizie zawartości książki okazuje się bowiem, że także znaczne fragmenty części drugiej są, w istocie rzeczy, rozważaniami historycznymi (rozdział pierwszy w części drugiej, s. 113-135). W tym momencie dość widoczne staje się zachwianie proporcji pomiędzy tym, co miało być częścią historyczną, a rozważaniami zawartymi w drugiej części książki, w których miała być dokonana analiza wpływu prawa *Indias* na współczesny konstytucjonalizm. Tej problematyce poświęcone są bowiem tylko drugi i trzeci rozdział w części drugiej opracowania (s. 137-181, a więc mniej niż 50 stron tekstu). Co więcej, także w tych rozdziałach nie brakuje rozważań historycznych. Przykładowo: w podrozdziale poświęconym Filipinom (s. 150-156, łącznie niecałe siedem stron w druku), pierwsze cztery strony tekstu to znowu rozważania historyczne (zob. też – w odniesieniu do Chin – s. 137 i nast.). Analizując książkę pod tym kątem można dojść do wniosku, że przygotowując rozprawę Habilitant tak naprawdę nie mógł się zdecydować, czy pisze pracę historyczno-prawną, czy też dysertację opartą przede wszystkim na analizie dogmatycznej obowiązujących przepisów z odniesieniami do regulacji historycznych, które miały stanowić punkt wyjścia do sformułowania wniosków odnoszących się do współczesnych państw postkolonialnych. To pewnego rodzaju zagubienie Autora monografii widać także w rozdziale drugim części pierwszej, który jest poświęcony Szkole Salamanki. Zamiast przedstawić tę kwestię od strony poglądów, nurtów czy dorobku przedstawicieli tej szkoły (co byłoby bardzo przydatne nie tylko w kontekście kolejnego podrozdziału poświęconego debacie z Valladolid –

s. 71-74), Habilitant wybrał, jako podstawową metodę, prezentację krótkich notatek poświęconych wybranym jej przedstawicielom (s. 41-70). Notatki te zawierają sporo szczegółów biograficznych, a w skrajnych przypadkach przekształcają się wręcz w kilkudzaniowy tekst o charakterze wyłącznie biograficznym (tak np. w przypadku Dominga Bąñeza, s. 53 Juana Ramíreza de Almarza – s. 69 czy Antonia Rubia de Ruedy – s. 69).

Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że wiedza dra Ł. Czarneckiego na temat prawa, doktryny i historii terenów skolonizowanych, a także odnosząca się do czasów postkolonialnych jest wprost imponująca. Widać, że Habilitant porusza się po zagadnieniach analizowanych w pracy całkowicie swobodnie, dla mniej obeznanego czytelnika – być może nawet zbyt swobodnie. Potwierdzeniem tej tezy jest m.in. zamieszczona na końcu pracy *Bibliografia*. Wykaz samej literatury przedmiotu liczy ok. jedenaście stron, a pozostałe części, w tym akty prawne i orzecznictwo – dodatkowe cztery strony. Szczególnego podkreślenia wymaga to, że w znacznej części Autor korzystał ze źródeł obcojęzycznych, a w szczególności z dokumentów i opracowań opublikowanych w tych państwach, których historia i współczesność była przedmiotem Jego analiz. Z tego punktu widzenia przedstawioną do recenzji monografię należy ocenić bardzo wysoko.

Wśród wad pracy należy jeszcze wspomnieć o występujących w niej niekiedy powtórzeniach, przy czym nie chodzi tylko o krótkie powtarzanie lub nawiązywanie do już wcześniej poruszanych wątków, lecz o dłuższe fragmenty tekstu, z niewiadomych powodów powtarzane dwukrotnie z niewielkimi zmianami redakcyjnymi. Typowym przykładem takiej sytuacji są fragmenty tekstu ze s. 158 i 161. Porównanie tych fragmentów zawiera poniższa tabela (zachowano oryginalną stylistykę i interpunkcję, a podkreśleniem zaznaczono identyczne fragmenty tekstu):

Fragment tekstu ze strony 158	Fragment tekstu ze strony 161
<u>Zgodnie z art. 124 ust. 2 i art. 126</u> <u>Konstytucji Demokratycznej Republiki</u> <u>Timoru Wschodniego właściwość do</u> <u>rozpoznawania kwestii prawnych i</u> <u>konstytucyjnych należy do Sądu</u> <u>Najwyższego (Supremo Tribunal de</u>	<u>Zgodnie z art. 124 ust. 2 i art. 126</u> <u>Konstytucji Demokratycznej Republiki</u> <u>Timoru Wschodniego właściwość do</u> <u>rozpoznawania sporów prawnych i</u> <u>konstytucyjnych leży w gestii sądu</u> <u>najwyższego (Supremo Tribunal de</u>

<u>Justiça). Sąd najwyższy jest najważniejszym organem w hierarchii sądów powszechnych, posiadającym jurysdykcję w całym kraju – art. 124 ust. 1 konstytucji. Ponieważ z powodu braków infrastruktury i kadry narodowej sąd najwyższy nie został jeszcze powołany, przypisane mu konstytucyjnie funkcje wykonuje sąd apelacyjny na podstawie art. 164, nr 2 konstytucji i art. 110, nr 1 statutu sędziów sędziowskich.</u>	<u>Justiça). Sąd najwyższy jest najważniejszym organem w hierarchii sądów powszechnych, który posiada jurysdykcję na całym terenie kraju – art. 124 ust. 1 konstytucji. Z uwagi na braki infrastruktury i procesu formowania kadry sąd najwyższy nie został jeszcze powołany, przypisane mu konstytucyjnie funkcje wykonuje sąd apelacyjny (Tribunal de Recurso de Timor-Leste) na podstawie art. 164, nr 2 konstytucji i art. 110, nr 1 Statutu Sędziów Sędziowskich.</u>
--	--

Na marginesie tekstu zawartego w powyższej tabeli warto może zastanowić się nad tym, czy sformułowanie „Statut sędziów sędziowskich” jest prawidłowym polskim tłumaczeniem tytułu przywoływanego aktu normatywnego. Co w języku polskim oznacza sformułowanie „sędziowie sędziowscy”?

Przedstawione wyżej mankamenty pracy, jak również dość często występujące w niej błędy i potknięcia językowe (np. „W tym sensie prawo nie pochodzi od sprawiedliwości i nie ma jej nazwany” – s. 45; „We wskazanych wątpliwościach Alonso rozwiewa wątpliwości (...)” – s. 65; „Cywilizacja Majów jest kulturą społeczną z wybitnymi osiągnięciami w dziedzinie astronomii, kaligrafii (bez pisma) ze strukturą absolutnie zhierarchizowanej” – s. 24) nie ułatwiają czytelnikowi ani bezstresowego zapoznania się z jej treścią, ani też, tym bardziej, weryfikacji sformułowanych hipotez. W znacznym stopniu sytuację ratują zamieszczone na końcu każdej części podsumowania (s. 103-106 i s. 181-185) oraz *Zakończenie* monografii. Zarówno w podsumowaniach, jak też w *Zakończeniu*, Habilitant przedstawia w zwartej formie najważniejsze wątki poruszane w danej części lub całej monografii i odnosi się do hipotez badawczych zamieszczonych we *Wstępie*. I tak Autor stwierdza m.in., że prawo *Indias* uformowało się w rezultacie przenikania się europejskiego prawa i teologii na ziemiach kolonizowanych (s. 104), a rozwijało się ono jako efekt rozwoju doktryny Szkoły Salamanki (s. 104, s. 187). Zwraca uwagę, że doktryna tej szkoły w koloniach zawierała też inne wątki od tych, które poruszano w metropolii, takie jak np. ochrona ludności rdzennej (s. 187). Co do źródeł prawa

Indias Habilitant słusznie stwierdza, że były one zhierarchizowane w *La Copulata*, były obszerne i kazuistyczne, a także odnosiły się do sfer niebędącej trójdzielną władzy, lecz integrowało kompetencje i strukturę w całym obszarze administracji (s. 188). W zakresie wpływu prawa *Indias* na współczesny konstytucjonalizm Habilitant dochodzi do wniosku, że ukształtowały się trzy jego paradygmaty: konstytucjonalizm transformujący, który stoi w opozycji do konstytucjonalizmu kolonialnego opierającego się na ustroju metropolii i ma na celu przekształcenie instytucji politycznych i społecznych, konstytucjonalizm liberalno-demokratyczny oparty na prawach człowieka i podziale władzy, a także konstytucjonalizm dekolonialny, który w pewnym zakresie kładzie nacisk na restytucję instytucji funkcjonujących przed okresem kolonizacji (s. 188-189). Ponadto, jak stwierdza Autor, prawo *Indias* odcisnęło swoje piętno w różnych krajach postkolonialnych, np. na Filipinach czy w Boliwii (s. 182).

Konkludując, należy stwierdzić, że choć nie bez istotnych trudności, Habilitantowi udaje się podsumować swoje rozważania w taki sposób, by odnieść się jednoznacznie do sformułowanych we *Wstępie* hipotez badawczych. Finalnie wychodzi więc zwycięsko ze zmagania z postawionym sobie zadaniem, choć to zwycięstwo byłoby bardziej spektakularne, gdyby nie występowały w monografii wskazane wyżej niedoskonałości, a jej Autor w bardziej zdyscyplinowany sposób realizowałby cele rozprawy i stosował wybrane przez siebie metody badawcze. Biorąc pod uwagę wszystkie wskazane w niniejszym punkcie recenzji elementy stwierdzam, że **monografia dra Łukasza Czarneckiego w dostatecznym stopniu spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.**

6. Z wykazu osiągnięć naukowych przedstawionych przez Habilitanta wynika, że jest on autorem lub współautorem:

- 1) czterech monografiach naukowych, których jest wyłącznym autorem (w tym dwóch opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, a spośród tych dwóch jedna stanowi monografię habilitacyjną);
- 2) czterech monografiach naukowych, których jest współautorem (w tym jednej opublikowanej po uzyskaniu stopnia doktora);

- 3) trzynastu rozdziałów w monografiach naukowych (w tym dziesięciu opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora);
- 4) trzydziestu pięciu artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych (w tym czternastu po uzyskaniu stopnia naukowego doktora), a ponadto siedmiu publikacji w *Hechos y Derechos*. Trzeba jednak wskazać, że teksty opublikowane w *Hechos y Derechos* nie mogą być uznane za część dorobku naukowego Habilitanta, gdyż są one krótkimi (o objętości ok. 1-2 stron znormalizowanego maszynopisu) notkami o charakterze publicystyczno-informacyjnym, które zostały poświęcone bieżącym wydarzeniom takim jak wypowiedzi Prezydenta RP starającego się w 2020 r. o reelekcję dotyczące osób LGBT, kontrowersyjny wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcji czy wybór I Prezesa Sądu Najwyższego.

W wykazie osiągnięć naukowych Pana dra Łukasza Czarneckiego zamieszczono także – jak podano – sześć artykułów „w ramach projektu Przemiany Ustrojowe (2020-2021)”. Dwa spośród nich mają podany internetowy adres publikacji na stronie <http://przemianyustrojowe.pl>, która obecnie nie działa. Cztery spośród nich zostały dostarczone w plikach pdf, jednakże ich tytuły nie pokrywają się z tytułami zamieszczonymi w wykazie. W plikach dostarczono teksty: a) *Ameryka Środkowa: kształtowanie się (zdekolonizowanego) sądownictwa konstytucyjnego*, b) *Glosa do Tezy Kolegialnego Trybunału Okręgowego Meksyku o użyciu podpisu elektronicznego*, c) *Prawo konstytucyjne zdekolonizowane? Generalna uwaga o tym, jak tworzyć nową konstytucję w Chile oraz* d) *Rola trybunału konstytucyjnego w Meksyku, Argentynie i Chile. Analiza porównawcza* – ten ostatni tytuł został także wymieniony w wykazie z podaniem adresu internetowego publikacji, choć adres ten nie jest osiągalny). Tymczasem w wykazie zamieszczono następujące tytuły (bez podania adresu publikacji): a) *Chile: Trybunał Konstytucyjny, cień dyktatury oraz subiektywna percepcja demokracji*, b) *Komentarz orzeczniczy do wyroku Sądu Najwyższego Meksyku w sprawie „Ley Bonilla” z dnia 11 maja 2020 r.*, c) *Orzeczenie w sprawie Sun Zhigang i jego znaczenie dla konstytucjonalizmu Chin*, oraz wspomnianą wyżej analizę porównawczą dotyczącą roli trybunałów konstytucyjnych w Meksyku, Argentynie i Chile. Inną sprawą jest, że – co do zasady – trudno te publikacje w

całości zaliczyć do dorobku naukowego Habilitanta. Przykładem może być wspomniana wyżej *Glosa do Tezy...*, która w istocie rzeczy jest notką, skrótowo (objętość ok. 1 strony druku) relacjonującą problematykę składania tzw. pozwu *amparo* w formie elektronicznej przez osobę pozbawioną wolności.

Truizmem jest stwierdzenie, że nie jest rolą recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym „poszukiwanie” publikacji przedstawionych przez Habilitanta. Należy raczej się spodziewać, że pozycje wymienione wykazie powinny pokrywać się ze zbiorem tekstów przesłanych dla potrzeb recenzji. Na marginesie można dodać, że wątpliwości co do przedstawionego materiału można mieć także w przypadku punktu I.4 wykazu, który jest zatytułowany *Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.2)*. Problem polega na tym, że – wbrew tytułowi tego punktu – nie zaznaczono w nim żadnych pozycji niewymienionych w pkt I.2, być może dlatego, że w pkt I.2 zawarto wykaz rozdziałów opublikowanych w monografiach naukowych, a nie pozycji opublikowanych w czasopismach.

Choć Habilitant nie miał i nie ma na to żadnego wpływu, to jednak w tym miejscu trzeba uczynić jeszcze jedną uwagę. Pojawia się bowiem jeszcze dodatkowa trudność w ocenie całości dorobku dra Ł. Czarneckiego. Niestety obowiązek sporządzenia recenzji powierzono osobie nieznającej jęz. hiszpańskiego, co czyni niemożliwym zapoznanie się i ocenę tej ważnej w kontekście drogi naukowej dra Ł. Czarneckiego i stosunkowo obszernej części publikacji Habilitanta. O ile mi wiadomo, problem ten dotyka również pozostałych recenzentów w niniejszym postępowaniu. To dość zaskakująca sytuacja, że ani Rada Doskonałości Naukowej, ani też Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie nie wzięły pod uwagę tego, jak się wydaje, niezwykle istotnego elementu w toczącym się postępowaniu habilitacyjnym dra Ł. Czarneckiego.

7. Dorobek publikacyjny Habilitanta obejmuje kilka obszarów badawczych. Pierwszym z nich jest niewątpliwie prawo konstytucyjne porównawcze, ze szczególnym uwzględnieniem prawa konstytucyjnego Ameryki Łacińskiej. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, największym osiągnięciem dra Ł. Czarneckiego w tym zakresie jest chyba monografia *Fenomen*

prezydenckiego systemu rządów w Meksyku, (Warszawa 2020), będąca efektem kilkuletnich badań i zarazem nową wersją rozprawy doktorskiej *Fenomen prezydencjalizm meksykańskiego w kontekście transformacji ekonomicznej i politycznej 1980-2015*, obronionej na Uniwersytecie Jagiellońskim w 2019 r. Stanowi ona dogłębną analizę ustroju prezydenckiego Meksyku z uwzględnieniem jego przekształceń zarówno politycznych, jak też ekonomicznych. Choć praca jest w dużej mierze prawniczym opracowaniem naukowym, to jednak trzeba podkreślić także licznie w niej występujące elementy analizy historycznej, politologicznej i socjologicznej.

Z powodu długotrwałych związków Habilitanta z ośrodkami naukowymi w Meksyku, nie będzie zaskakujące stwierdzenie, że znaczna część pozostałych Jego publikacji jest poświęcona różnym zagadnieniom związanym z tym krajem, jak też innymi państwami Ameryki Łacińskiej. Wśród tych opracowań można m.in. wymienić: *O ewolucji amparo w Meksyku*, „Przegląd Konstytucyjny” 2019, nr 4; *Wpływ sporów konstytucyjnych na pozycję ustrojową Prezydenta w Meksyku*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2019, nr 3; *O instytucji wyboru na urząd Prezydenta w Meksyku*, „Studia Prawnoustrojowe” 2020, nr 49; *Rola peruwiańskiego Trybunału Konstytucyjnego w rozwiązaniu kryzysu ustrojowego z lat 2017-2020*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 1; *Penitentiary System and Community Justice in Mexico*, [w:] *Human Rights Protection and Ius Puniendi. Perspectives from Central East Europe and Latin American Countries*, red. Ł. Czarnecki, Springer 2023. W tej grupie znajduje się również znaczna liczba tekstów hiszpańskojęzycznych autorstwa Habilitanta.

Kolejny obszar badawczy Habilitanta jest związany zarówno z badaniami prowadzonymi w zakresie nauk prawnych, jak też ze specjalizacją w dziedzinie nauk społecznych i politycznych (doktorat z 2012 r. uzyskany w Meksyku). Jak stwierdza Habilitant w autoreferacie, ten obszar Jego zainteresowań obejmuje „dobrostan” i dostęp do sprawiedliwości w kontekście praw człowieka w państwach latynoamerykańskich w perspektywie porównawczej z koncepcjami europejskimi i azjatyckimi. W tym wątku należy zwrócić uwagę przede wszystkim na dwie monografie hiszpańskojęzyczne (wydane w 2015 i 2017 r., a więc po uzyskaniu doktoratu w Meksyku) oraz wspomnianą wyżej monografię *Human Rights Protection and Ius Puniendi. Perspectives from Central East Europe and Latin American Countries*, której dr Ł. Czarnecki był redaktorem

naukowym, a także monografię wydaną we współautorstwie z prof. D. Vargas-Chanes z Narodowego Autonomicznego Uniwersytetu Meksyku pt.: *Life and Job Satisfaction in China. Exploring Longitudinal Analysis with Mplus*, Springer 2023. Charakterystyczne dla tego obszaru badań są ponadto m.in. następujące publikacje: *Uwagi o kształtowaniu się instytucji ombudsmana w Polsce i Meksyku*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 2; napisany we współautorstwie z K.E. Juárez Contreras i W. Dongiem *Measuring Education Index for China and Mexico*, „Journal of Applied Social Science” 2020, Vol. 14(1); napisany we współautorstwie z D. Vargas-Chanes rozdział *Welfare Regime. Neoliberal Transformation and Social Exclusion in Mexico 1980-2015*, [w:] *Social Welfare Responses In the Neoliberal Era: Policies, Practices and Social Problems*, red. M.A. Fallow, C. Blad, Brill 2019 (książka przedrukowana przez Haymarket Books, Chicago 2021); napisany we współautorstwie z M. Skowrońską *The Unlawful and Unequal Wearing of Masks: The Case of Poland During COVID-19*, [w:] N. Suzuki, M. Endo, S. Annaka, *Public Behavioural Responses to Policy Making during the Pandemics. Comparative Perspectives on Mask Wearing Policies*, Routledge 2022.

Jako trzeci, stosunkowo nowy obszar badań Habilitanta, należy wskazać problematykę metod badawczych nauk prawnych, w tym stosowania metody prawno-porównawczej w analizie kultur prawnych. W tym zakresie dr Ł. Czarnecki legitymuje się m.in. następującymi publikacjami: *Zastosowanie jakościowej analizy porównawczej (QCA) w badaniu sporów konstytucyjnych*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 8; *Kultura prawna w obliczu wojny: perspektywa studentów i studentek Instytutu Prawa, Administracji i Ekonomii UP w Krakowie*, Kraków 2023.

Jak wynika z dokumentacji postępowania habilitacyjnego, według bazy Web of Science indeks Hirscha wynosi 1. Ponadto na dzień sporządzenia recenzji indeks Hirscha wykazywany przez Google Scholar wynosi 7, a liczba cytowań – 182 (wszystkie) oraz 110 (od 2020 r.). Habilitant legitymuje się również 1425 punktami MNiSW.

Przedstawiony w tym miejscu przegląd dorobku naukowego Habilitanta dodatkowo potwierdza sformułowany wyżej (zob. pkt 4 niniejszej recenzji) wniosek o **spełnianiu przez dra Ł. Czarneckiego wymogu określonego w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.**

Konkluzja

Na podstawie art. 221 ust. 8 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stwierdzam, że osiągnięcie naukowe przedstawione przez Habilitanta, choć z pewnymi niedostatkami, spełnia warunki opisane w art. 291 ust. 1 pkt 2 lit. a tej ustawy. Ponadto dr Ł. Czarnecki w sposób niebudzący wątpliwości spełnia również wymogi opisane w art. 219 ust. 2 pkt 1 oraz pkt 3 wymienionej ustawy (posiada stopień naukowy doktora oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej).

W związku z powyższym czuję się upoważniony do sformułowania pozytywnej konkluzji niniejszej recenzji oraz do zawnioskowania o dopuszczenie Habilitanta do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

A handwritten signature in blue ink, reading "Krzysztof Górecki". The signature is written in a cursive, flowing style.